

K O N I N K L I J K E N E D E R L A N D S E
A K A D E M I E V A N W E T E N S C H A P P E N

Kind aan huis

van der Sijs, N.; Beelen, H.

published in

Onze Taal

2014

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in KNAW Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van der Sijs, N., & Beelen, H. (2014). Kind aan huis. *Onze Taal*, (4), 100-100.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the KNAW public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the KNAW public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

pure@knaw.nl

In de rubriek
'Woordsprong'
maandelijks aandacht voor de
oorsprong van
allerlei woorden.

Kind aan huis

“Ik ben er kind aan huis, en ik vind natuurlijk dat de Engelenbak nooit mag sluiten.” Dat zei cabaretier George Groot toen eind 2012 bekend werd dat het Amsterdamse theater zijn deuren moest sluiten. Waar komt die uitdrukking *kind aan huis* vandaan? Als je ergens kind aan huis bent, kom je er vaak en voel je je er helemaal thuis. *Kind aan huis* was de titel van een comedyserie uit 1997, waarin Arthur en Connie van der Linden uitzien naar het moment dat hun vier kinderen de deur uit zijn. Maar telkens komt het kroost over de vloer, en ook de burens Vera en Herman vallen voortdurend binnen. De titel van het tv-programma speelt met de letterlijke en de figuurlijke betekenis, want niet alleen de kinderen, ook de burens zijn ‘kind aan huis’.

Kerkliederen

Kind aan huis komt veelvuldig voor in kerkliederen, bijvoorbeeld in het doopgezeg ‘Heer, een nieuw geboren kind’: “zingend voelen wij ons thuis, zijn wij bij U kind aan huis.” En het kerklied ‘God wil een tempel bouwen’ (tekst: Henk Jongerius) eindigt met: “Mensen die Hem vertrouwen, worden er kind aan huis.” Hier wordt gezinspeeld op het verhaal van Jezus, die als kind met zijn ouders een pelgrimstocht naar Jeruzalem maakt, en alleen in de stad achterblijft. Als Jozef en Maria hem na enkele dagen wanhopig zoeken aantreffen in de tempel, vraagt hij: “Waarom hebt u naar me gezocht? Wist u niet dat ik in het huis van mijn Vader moest zijn?” (Lucas 2:49). *Kind aan huis* is evenwel niet bijbels: in de Bijbel komt de uitdrukking niet voor.

De herkomst van *kind aan huis* ligt verrassenderwijs in de zuigelingenverzorging. In de negentiende eeuw vonden veel jonge moeders uit de goeie burgerij het bezwaarlijk om hun baby zelf de

borst te geven. Welgestelde vrouwen veroorloofden zich de luxe van een ‘min’. De min, ook ‘zoogster’ of ‘zoogvrouw’ geheten, gaf tegen betaling borstvoeding. In kranten van toen vinden we advertenties als:

- Eene BURGER VROUW presenteert haren dienst om een Kind aan Huis te laten Zuigen. (*Middelburgsche Courant*, 6 juli 1816)
- Men verlangt ten spoedigste eene Gezonde MIN, bij voorkeur zonder Kinderen, welke genegen is een Kind aan huis te nemen. (*Algemeen Handelsblad*, 12 februari 1839)

Het baby'tje kreeg vaak de borst bij de min thuis, oftewel: ‘aan huis’. In deze vroege vindplaatsen vormen *kind* en *aan huis* nog geen vaste verbinding; de plaatsbepaling *aan huis* is nog afhankelijk van *nemen* of *laten zuigen*. In de loop der tijd wordt het werkwoord weggelaten:

- (...) eene MIN welke gaarne een Kind aan Huis had ter zuiging. (*Algemeen Handelsblad*, 8 december 1843)
- Er biedt zich aan: Eene GEZONDE MIN, van de Protestantsche Godsdienst, 5 weken oud-Kraams en overvloedig Zog hebbende; liefst het Kind aan Huis. (*Algemeen Handelsblad*, 9 maart 1844)
- Er biedt zich aan een gehuwde Vrouw, gezond gestel, 3 weken oud kraams, als Loopmin of een Kind aan huis. (*Algemeen Handelsblad*, 14 augustus 1885)

Figuurlijk

In de tweede helft van de negentiende eeuw vinden we de eerste voorbeelden van figuurlijk gebruik. Zo schrijft A.L.G. Bosboom-Toussaint in haar roman *De vrouwen van het Leicestersche tijdperk* (1849-1850): “is niet Wijndruk Rueel dezelfde jonkman, die in 't verleden jaar hier was bijkans als een kind aan huis”. De woorden *bijkans als* verlenen de zegswijze nog het karakter van een vergelijking. Maar weldra wordt het voegwoord *als* weggelaten:

- ... na een uur door de [vreemde] stad te hebben rondgewandeld, is men er kind aan huis. (*Algemeen Handelsblad*, 16 juni 1882)
- In de meeste onzer groote cafés en op ons redactiebuureau is hij [een bekende Amsterdammer] kind aan huis. (*De Tijd*, 17 september 1899)

Kind aan huis is hier al de vaste verbinding met de moderne betekenis. Maar in de geschreven of plechtige gesproken taal van omstreeks 1900 was de nieuwe zegswijze nog niet helemaal ingeburgerd. In 1902 werd een toespraak op de jaarvergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde geopend met de zin: “Wie door studie en persoonlijke smaak de grensbewoner is geworden van tweeërlei taalgebied (...) ‘als kind aan huis’, gelijk men zegt, dien bezorgt het leven telkens allerlei genoegens.” De uitdrukking is hier tussen aanhangsteken geplaatst en voorzien van het toevoegsel “gelijk men zegt”. Leidse letterkundigen waren vroeger soms voorzichtigte mensen. <

Advertentie voor “een Kind aan Huis ter zuiging” in *Algemeen Handelsblad*, 1843.